

KELEMEN ERZSÉBET (1964) Debrecen

KELEMEN ERZSÉBET

L. Simon László: A megőrzés kultúrája

Kertész Imre Intézet – Közép- és Kelet-európai Történelem
és Társadalom Kutatásáért Alapítvány, 2023

„[...] végeredményben nem sokat számít, hogy nagyon jól vagy nagyon rosszul írok, a lényeg az, hogy írok, és hogy igazán jelen vagyok” – vallja L. Simon László *A megőrzés kultúrája* című új esszékötetének nyitó fejezetében Michel Houellebecqnek a (*Soumission*) *Behódolás* című regényhősével, az irodalomtörténész és egyetemi tanár François-val. A *Miért írok?* kérdését tárgyalva tudja, hogy kis dolgokból, sok-sok apró képkockából is összeállhat egy olyan kaleidoszkóp, ami táplálja a halhatatlanságba vetett hitét, és amiben talán lesznek nagyobb, fényesebb kristályok is.

A megőrzés kultúrája ilyen kötet. Az egyéni, közösségi, nemzeti identitásunk erősítője, felhívás az értékek, a kultúránk védelmére, megőrzésére. Ahogy a kötet második ciklusában, a címadó esszéjében is írja: „a nemzeti kultúrák valóságos szellemi-lelki keretrendszerek, identitásunkat meghatározó paradigmák”, és ezek „az igazi értékek nem veszhetnek el, mert azokra épülnek a társadalmi normák”. Így lesz az írásnak, az ígének is erőt és hitet adó ereje, és erre hívja fel a jubileumi Tokaji Íróklub résztvevőinek is a figyelmét, hogy éppen ezért nem vonulhatnak el az elefántcsonttoronyba, mert a magyar író a nemzet élő lelkiismerete kell, hogy legyen.

Az integratív jellegű, a különféle szövegtípusok harmonikus jelenlétét prezentáló esszét, ami a filozófiai-szaktudományi értekezést szépírói eszközökkel, művészi stílusban fejt ki, L. Simon Lászlónál tematikailag két csoportra oszthatjuk: művészeti és politikai-közéleti írásokra. Az új kötetében ez harmonikusan egyesül: a *Hidak a Dunán* (2005) című első esszékötet és a *Szubjektív ikonosztáz* (2012) művészi hangvételét folytató esszéihez (lásd az új kötet *Miért írok?* és a *Művészet és mesterségbeli tudás* című keretfejezeteit) harmonikusan illeszkednek az értékeket, a kultúrát óvó-védő, az aktuális problémákat feltáró, arra megoldást kereső politikai-közéleti írásai (*A megőrzés kultúrája*, „*A nemzet közös ihlet*” fejezetek), ez utóbbi területnél ajánlva és szem előtt tartva Pierre Teilhard de Chardin francia teológus és filozófus bölcs tanácsát: „Kevésbé fáradtságos megoldani a problémákat, mint együtt élni velük.”

Így próbálja – a problémák feltárásával – a magyar múzeumok modernizálását is elősegíteni. (Lásd például a Virágos Gábor társszerkesztővel összeállított *A nemzet múzeumai* tényeit, problémafelvetéseit.) *A megőrzés kultúrája* című esszéjében foglalkozik a magas kultúra értékeivel, a valódi és áltudomány megkülönböztetésével, valamint esztétikai kérdésekkel is. Ez utóbbi terület az igazi értékek mellett a giccs problémakörét is érinti. Szóba kerül például John Cage 4 perc 33 másodperces, hang nélküli „zongorajátéka”, ami korábban rá is nagy hatással volt, vagy a művészi hitel megmentése reményében a *giccs* szót idézőjelbe tevő Andy Warhol amerikai képzőművész tette. Az angol konzervatív filozófus és esztéta, a nemrég elhunyt Roger Scruton (1944–2020) az értelmezésébe itt hozza be a reklámvilág fogalmát: szerinte a művészet a reklámparhoz hasonlóan egy nem létező világot teremt. A különbség az, hogy „a reklám valami másnak az eladását szolgálja, míg itt maga a reklám a termék”. Vagyis a giccs nem más, mint ezen jelenségekre adott hibás válasz – vonja le a konklúziót L. Simon László.

A harmadik fejezet címe vendégszöveg József Attila 1929-es *Ady-víziójából*: „A nemzet közös ihlet”. Az író a ciklus nyitó esszéjében Thomas Stearns Eliotra (1888–1965) hívja fel a figyelmet. Eliot társadalomfilozófiai esszéit szellemi alapnak tartja, ugyanis az angol költő, dráma- és esszéíró filozófus a kultúra társadalomban betöltött szerepéről a tradicionalista kultúreszmény szellemében a mai konzervatív gondolkodás számára is érvényes, időálló gondolatokat fogalmazott meg. Az *Egy keresztény társadalom eszméje* című Eliot-kötet előszavában L. Simon László többször idézi a Nobel-díjas angol gondolkodót, aki már a 20. század első felében meg volt győződve arról, hogy az európai kultúra nem éli túl a keresztény hit teljes elsorvadását. S Eliot nem pusztán azért mondta ezt, mert maga is keresztény volt, hanem azért, mert tanulmányozta a társadalom biológiáját. Így ír a militarista liberális veszélyről: „Azzal, hogy megsemmisíti az emberek hagyományos társadalmi szokásait, a természetes közösségi tudatot

egyéni alkotóelemeire bontja, a legostobább elméleteket is eltűri, oktatással helyettesíti a nevelést, bölcsesség helyett az okosságot, a »haladjunk« szemlélet előtérbe helyezésével a hozzáértő helyett a kezdőt támogatja, aminek az ellentéte a reményvesztett apátia, a liberalizmus előkészíti azt, ami önmaga egyetlen tagadása: a mesterséges, mechanikus, sőt brutális irányítást és kontrollt, amely állapot kétségbeesett menedék a liberalizmus által teremtett káosz elől.” Ez ellen – mondja L. Simon László az elioti gondolathoz csatlakozva – „csak és kizárólag a teremtett világ etikai törvényeit újra a mindennapi életünk meghatározójává tevő konzervatív fordulat tud védelmet nyújtani”. S biztat és kér bennünket, hogy „a helyes útra, a ma még csak keskeny ösvényre való visszatalálás érdekében merjünk bátran elioti értelemben vett keresztények és konzervatívok lenni”.

L. Simon László „*A nemzet közös ihlet*” ciklusban a hatvanéves Magyar Műhelyhez való kapcsolódási, kötődési pontjait is feltárja (pályájának első évtizedében meghatározó volt számára az avantgárd szellemi közeg, s most a hűség a legerősebb és megtartó kapocs), valamint a Tokaji Írórtábor tanácskozásait, megnyitó beszédeit közli: L. Simon László 2020 óta elnöke a tokaji írótalálkozóknak.

A záró fejezet (*Művészet és mesterségbeli tudás*) pedig a nyitó rész identitáserősítő élményanyagát idézi fel – még azokat a részeket is, amelyekben a szűkebb pátria Fejér megyei települései közül Sümegprágáról ír, az anyai nagypapa lakhelyéről, a gyermekkori emlékek, a közös nagycsaládi összejövetelek színteréről –, és a legkülönfélébb művészeti ágakkal, műfajokkal való találkozást bemutató kötetekkel, a *Hidak a Dunán* és a *Japán hajítás* tematikus sokszínűségével teremt kapcsolatot. Ezek a műértelmezések mindig valami társadalmi-politikai, esztétikai és morális értéket, üzenetet hordoznak.

A műalkotás anyagtalanná válásának határait vizsgálva Pogány Gábor Jenő szobrászművész alkotásaival cáfolja meg, hogy a képzőművészetben a 20–21. század kérdéseire csak az anyagtalanná váló művel lehetne érvényes választ adni, tartalmat felmutatni. Pogány Gábor Jenő köztéri szobrai (lásd például a veszprémi örmény zarándokhelyen az *Ararát* vagy Szolnokon a tizenegy alakból álló *Assisi Szent Ferenc prédikációja a madaraknak* című alkotásait, vagy a szé-

kesfehérvári *Aba-Novák Vilmos*-szobrot) mind prezentálják a „tisztas mesterség” hatalmas erejét, a mesterségbeli tudás demonstrálásán túl az önálló esztétikai érték jelenvalóságát, megteremtését. A szerző filozófiai-ontológiai kérdésekről értekezik Horváth Éva Mónika impozáns *Tömeg*-képeit bemutatva. Az anyagi világ stabil egyensúlyra törekvéséről és a harmónia törekenységének ember általi átéléséről, a látható világba zárt és abból kilépni képtelen létértelmezési keretek csapdájáról szól. A sorozat a tömegeletünkkel szembesít bennünket. Elekes Gyula tűzzománcképei szintén egyediek, össze-tevésztetetlenek: alkotásai „kortárs ikonok”. Nemzetének szűkebb közösségét is megjeleníti: a székegy motívumokat, tájakat, arcokat, de ott vannak alkotásain a kereszténység jelképei, például megváltásunk szimbóluma, a kereszt, sőt a kereszténység előtti sámán hitvilág elemeit is felhasználja. A legnagyobb harmóniában és tisztelettel.

drMáriás festményeiről, dalairól szólva kemény szatírával még a névhasználatát is elemzi, s szól a kettős mércéről, amivel Máriás Béla a műveiben a közélet szereplőit méri. Valóban, hol a határ? Meddig művészet a művészet? S a művészet nevében hogyan és miért lehet tiszteletet kívánó (keresztény) jelképeket, személyeket méltatlan kontextusba helyezni, a kereszténységet hitében és méltóságában sérteni? – kérdezhetnénk tárlatlátogatóként, bár a szerző ezt már nem tárgyalja a *Művészeti konzultáció* című drMáriás-kiallítás kapcsán.

Soltész Márton utószava méltó lezárása a kötetnek. L. Simon László kitűzött feladatát, küldetését is felidézi: „megújítva megőrizni és korszerű formában átadni mindazt,

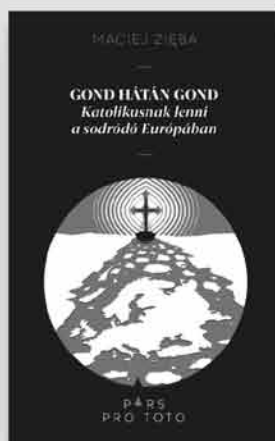
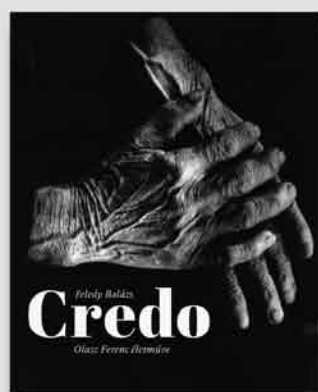
ami sajátosan magyar. Újra felfedezni az archaikus tudást, az istenhit, a kétkezi munka, a természetközeli kisközösségi lét ama megvesztegethetetlen józanságát, amely rendre átsegítette őseinket az egymást érő forradalmak és világháborúk poklain. Amely szüleinket, nagyszüleinket, dédszüleinket minden vész közepette megtartott »embernek s magyarnak«.”

A prózanyelv poétikai kódoltságában, az elméleti írások retorikájában a megnyitók, ünnepi alkal-

mak, hivatalos fórumok, konferenciák, emlékülések stb. szövegei, kritika-esszéi, művészi írásai így állnak össze szerves, kerek egységgé: mint kaleidoszkópban a fényes kristályok.

MEGJELENT!

A MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIA TÁRS AZ ÜNNEPEKBEN
ÉS AZ ADVENTI KÉSZÜLŐDÉS IDEJÉN IS.

Az MMA Kiadó ez év karácsonyára is izgalmas kiadványokkal készül: **Olasz Ferenc** lélekemelő fotói több mint kétszáz képen elevenednek meg egy csodálatos albumban, ahogy az idén kilencvenéves **Bartusz György** életműve is impozáns kötetben vár az olvasókra. A kétszáz éve született Madách Imre tiszteletére készül tanulmánykötet a *Tragédia* irodalmi fogadtatását, színházi, filmes és zenei adaptációit mutatja be – és ha már zene: **Hans Urs von Balthasar** régóta várt írása is érkezik a zene vallási értelmezéséről. A Kárpát-medence zsinagógáit lenyűgöző fotókon és kiváló leírásokban reprezentáló album, a transzilvanizmus közelítéseit adó, hiánypótló tanulmánykötet, valamint **Maciej Andrzej Zięba** lengyel domonkos szerzetes alapos láttelepe a jelenkori katolikus egyház kihívásairól mind jelentős, gondolatébresztő munkák.

Nézzon körül kínálatunkban, mert az MMA Kiadó
könyveivel az ajándék maradandó érték is egyben!

www.mmakiado.hu

MMA
MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

minden, ami művészet
mma.hu

MMA
KIADÓ